

מקורות פרשת במדבר תשפ"ג גבולות הזהירות מעין הרע

החומד מכל אשר לרעהו, אויר עולה מהמחשבה ההיא ושורף את הדברים שעוין בהם בעיני הרע, וגם בקרבו ישרף אחר שמתאוה לדברים שאין יכולת מצוי בידו לעשות. וזהו 'עין הרע' לשון זכר, שהוא העויין ברע [הנזק של הרע], ולמעלה אמר 'עין רעה', לשון נקבה, שפירשנוה על מידת הכילות [הקמצנות].

איל המילואים (רבי יצחק קארו, דוד הבית יוסף): ענין עין הרע הוא, שראובן רואה בשמעון עושר עצום או רואה אותו שהוא גבור גדול ובריא או טוב תואר ואומר ראובן 'מפני מה יש לזה ממון הרבה?' או מפני מה הוא טוב תואר? הדבר גורם כי יבקר את פנקס שמעון למעלה לעיין המעשים הכתובים שם וימצאו כתובים בו **חטאיו הרבים** ואז מענישים את שמעון.

לקוטי שיחות לב' 149: ידוע סיפור הגמרא ששנים עשר אלף זוגות תלמידים היו לרבי עקיבא... וכולם מתו בפרק אחד, משום שלא נהגו כבוד זה בזה. ויש לבאר: מובא בירושלמי **שעשרים וארבע** קרונות של בית רבי, נכנסו לעבר שנה בלוד ונכנסה בהם **עין הרע ומתו בפרק אחד**. ויש ללמוד שסיבת תלמידי רבי עקיבא **בפרק אחד** היתה משום שהגיע מספרם **לכ"ד אלף** - מספר גדול ביותר וזה גרם שתכנס בהם עין הרע וכולם מתו. ואכן, זה ש"לא נהגו כבוד זה בזה" מצד עצמו אינו חטא גדול כל כך שייענשו עבורו בעונש מיתה, אלא שבאותו פרק נכנסה בהם עין הרע ונענשו גם על חטא קל כזה.

3. אגרות הרבי: זה כבר הפעם השנייה שמזכיר לי עניינים כאלו, וגם אז כתבתי לו ש'מי שלא מקפיד - לא מקפידים אתו'. וכיון שאמר חז"ל שלא ישאו [שני אחים או אחיות] ביום אחד, הרי-זה גופא הוכחה שאם-לא-כן הוא, אין מקום לחשש כלל.

שו"ת אגרות משה אבה"ע ח"ג סימן כו: בענין עין הרע ודאי יש לחוש... אמנם רק בדבר **שלא מצוי לפי דרך העולם** ולא לדברים מצויים.

4. רמב"ן א, מה: 'במספר שמות לגולגלותם', שלא נאמר במפקדים האחרים. אלא אמר הקב"ה למנותם בכבוד ובגדולה **לכל אחד**. לא תהיה אומר לראש המשפחה כמה במשפחתך? כמה בניו יש לך? אלא כולם יעברו לפניך באימה ובכבוד ואתה מונה **לגולגולתם**.

עקרת יצחק הקדמה לכמדבר: כי כולם שווים במעלה, ומעלת כל אחד נפרדת ממעלת חברו.

1. הגאון הרב פנחס מנחם אלטר מגור בביקורו אצל הרבי מליובאוויטש (התוועדות תשד"ב/1061): ישנם השואלים (אודות עריכת סיומים פומביים) מדברי המדרש: 'לוחות ראשונות ניתנו ברעש [מתן תורה] לפיכך שלטה בהן עין הרע והשתברו. לפיכך בלוחות שניות נאמר 'פסל לך' (לכרך, בצנעא), שאין לך יפה מן הצניעות, שנאמר (מיכה ו) 'ומה ה' דורש ממך כי אם עשה משפט ואהבת חסד והצנע לכת'. אבל לאירך מצינו שבדבר שבקדושה צריך להיות בפרסום, וכתשובת הרשב"א (שנפסקה להלכה בשולחן ערוך יו"ד רמ"ט, יג): 'מצוה לפרסם עושי מצוה'.

יביע אומר חלק ד סימן י: נשאלתי מבחור בן תורה מיישיבת פורת יוסף, בעניין צוואת רבי יהודה החסיד, ששני אחים לא ישאו שתי אחיות [משום עין הרע, שמושך את עיני הבריות וגורם לדבר על המשפחה] ובהיות שהוצע לו שידוך כזה שמתאים מכל הבחינות, נפשו לשאול האם יש מקום להקל?

2. במדבר א: וידבר ה' אל משה... באחד לחדש השני בשנה השנית לצאתם מארץ מצרים לאמר: שאו את ראש כל עדת בני ישראל למשפחתם לבית אבתם במספר שמות כל זכר לגלגלתם - **רש"י**: 'לגלגלתם' - על ידי שקלים בקע לגלגלת (כמובא בשמות לח, כו: 'בקע לגלגלת מחצית השקל').

שמות ל, יב: כי תשא את ראש בני ישראל לפקדיהם ונתנו איש כפר נפשו לה' בפקד אתם ולא יהיה בהם נגף בפקד אתם - **רש"י**: כשתחפוץ לקבל סכום מנינם... אל תמנם לגלגלת, אלא יתנו כל אחד מחצית השקל ותמנה את השקלים... שהמנין שולט בו עין הרע ומגיפה באה עליהם, כמו בימי דוד.

ספר האורה לרש"י: ראיתי מנהג מעולה, שכאשר מתאספים עשרה יהודים ורוצים לפתוח בתפילה וצריכים לידע אם יש שם עשרה, והרי מקובל בידינו שאין מונים את ישראל אפילו לדבר מצוה... לכן יפתח הראשון ויאמר 'ואני', וחברו יאמר 'ברוב', והשלישי: 'חסדך', עד שישלימו הפסוק שהוא בן עשר תיבות.

קיצור שולחן ערוך: נוהגים למנותם באמירת הפסוק 'הושיעה את עמך' שיש בו עשר תיבות.

אבות ב: אמר להם: צאו וראו איזוהי דרך רעה שיתרחק ממנה האדם. רבי אליעזר אומר, עין רעה... רבי יהושע אומר, עין הרע, ויצר הרע ושנאת הבריות מוציאין את האדם מן העולם.

רבינו יונה: רבי יהושע אומר 'עין הרע' - פירוש מי שאינו שמח בחלקו ועוין את חברו העשיר ממנו, מתי יעשיר עושר גדול כמותו, [מכך] הוא גורם רע לעצמו ולחברו, כאשר אמרו חכמי הטבע: